

LBRIS

We know
books

Editor:

Hadrian Mateescu

Redactor:

Camelia Coste

DTP copertă:

Silvia Olteanu

DTP:

Radu Nan

Corector:

Cristina Teodorescu

Copyright © Petre Sălcudeanu, 1974

Copyright © 2021 Publishing Solutions

Este interzisă reproducerea integrală sau parțială a lucrării,
sub orice formă, fără permisiunea scrisă a editurii.
Toate drepturile rezervate.

Publisol

Casa Presei Libere, Corp A3-A4, Etaj 1

Tel.: 021.336.36.33

E-mail: office@publisol.ro

Găsiți cărțile noastre pe www.publisol.ro

Descrierea CIP poate fi consultată

pe site-ul Bibliotecii Naționale a României

ISBN: 978-606-9629-13-0

Tipărit la ARTPRINT

www.artprint.ro

PETRE SĂLCUDEANU

Ucenicie printre gloanțe

Publisol

PETRE SĂLCUDEANU s-a născut la 8 septembrie 1930, în localitatea Gligorești, județul Cluj. A absolvit Facultatea de Critică și Literatură din Moscova și Facultatea de Filosofie din București. Scriitor, scenarist, membru fondator al Uniunii Scriitorilor din România, fost director general al Studioului cinematografic București, fost președinte al CNC, Sălcudeanu s-a implicat și în viață politică, fiind deputat în legislatura 1992-1996 și ministru al Culturii în 1993.

A fost unul dintre cei mai populari scriitori români de cărți politiste, fiind autorul a 25 de romane. A creat personajul de ficțiune Bunicul, eroul principal al unei serii de romane politiste.

În 1971, împreună cu Titus Popovici scrie scenariul filmului *Cu mâinile curate* – aflat în topul celor mai vizionate filme românești – care va fi publicat, câțiva ani mai târziu, în cartea *Ucenicie printre gloanțe*.

A mai semnat scenariile filmelor *Răscoala* (1965), *Cu mâinile curate* (1972), *Ultimul cartuș* (1973), *Toamna bobocilor* (1975), *Bunicul și doi delincvenți minori* (1976), *Iarna bobocilor* (1977), *Împuşcături sub clar de lună* (1977), *La răscrucea marilor furtuni* (1980), *O lacrimă de fată* (1980), *Munți în flăcări* (1980), *Bunicul și o biată cinste* (1984), *Primăvara bobocilor* (1987), *Privește înaintea cu mânie* (1993), *Dulcea saună a morții* (2003).

În 1980 a fost distins cu premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Biblioteca din Alexandria*. Printre cărțile sale de succes se numără și *Prea cald pentru luna mai* (1967), *Cina cea de taină* (1984), *Judecata de Apoi* (1987), *Ochiul și marea* (1989).

A murit pe 1 noiembrie 2005.

Dacă Mihai Roman ar fi bănuțit că, într-un fel, destinul lui urma să se asemene cu al comisarului Urlescu, ucis cu douăzeci și patru de ore în urmă de niște necunoscuți, poate că ochii lui ar fi zăbovit mai mult asupra știrii din ziar care consemna fapta. Dar Roman, după ce-și trecu privirea peste titlul gros, cules pe patru coloane, sub care se vedea fotografia cu chipul schimonosit al celui omorât, se opri îndelung la comunicatele de pe front. Se duceau bătălii grele în zona Feleacului și în Banat.

Mihai Roman ieșise din închisoare în urmă cu trei săptămâni. O săptămână și jumătate o petrecuse într-un spital din Târgu Jiu, altă săptămână prin trenurile aglomerate ce-l aduseseră în București, iar de câteva zile făcea naveta între pat și veceul din curte, din pricina unei diarei umilitoare. Nea Pavel, tatăl lui Roman, își hrănise fiul cu tot ce avusese mai bun în casă, iar stomacul subțiat de anii de foame, neobișnuit cu mâncărurile grase, refuza cu desăvârșire să se supună unui regim de alimentație străin celui cu care se familiarizase la închisoare.

„Radiodifuziunea este condusă de lacheii legionarilor. Afară cu ei!”, suna un nou titlu de ziar căzut sub ochi, și acest ultim imperativ din *România liberă*, cu litere de-o șchioapă, avu asupra lui Roman o influență nefastă; grăbit, nemaivând timp nici să arunce

ziarul din mână, alergă spre latrina din curte, desfăcându-și în mers cureaua de la pantaloni.

Din cutia de lemn, prin care ploaia se strecura cu ușurință peste capul descoperit al lui Roman, se auziră câteva înjurături piperate. După câteva minute, ieși cu pași târșâiți, de om sfârșit, și se îndreptă spre bucătărie.

Casa în care locuia Roman cu taică-său era alcătuită din două încăperi, una în față, în care dormeau, și alta în spate, folosită ca bucătărie. Roman cercetă cu atenție dulăpiorul vechi în care se aflau vasele, mirosi fiecare sticlă, dar, negăsind ce căuta, deschise capacul de la pivniță și coborî cele câteva trepte din scânduri. Într-un cotlon, pe o laviță, dădu de o damigeană în care maică-sa ținea altădată afinata și, grăbit, o scutură de câteva ori. Se auzi un clipocit înăbușit. Bău cu poftă, zdrobi între dinți afinele stafidite și pe dată simți în stomac o căldură binecuvântată. Mai bău un găt din lichidul dulce și tare, apoi, cu greu, clătînându-se, urcă din nou în bucătărie.

Mama lui Mihai Roman murise cu un an în urmă și gândul că la atâta vreme după dispariția ei băuse din afinata făcută de ea îl copleși. Înghiți în sec, cu amar, simțind cum ceva sălcu îi urca din stomac în sus.

Când ieși în curte, văzu că la poartă cineva se muncește s-o împingă cu piciorul. Era Nicolae. Îl recunosc după nasul mare și umerii înguști aduși înainte, după mustața deasă, tunsă cu grijă, de parcă singura preocupare a celui venit, în acele zile de foame și mizerie, ar fi fost doar aceea de a avea grijă de podoaba de sub nas.

— Ridic-o în sus, are un sistem special de închidere, spuse Roman, dar nu făcu niciun pas în întâmpinarea

lui Nicolae Savu, vechiul lui tovarăș de muncă și pușcărie.

— Pe unde umbli, mă? spuse Nicolae, după ce reuși să se strecoare în curte cu destulă greutate. Te-am căutat la uzină. Nici măcar nu știau că te-ai întors. Ce dracu' e cu tine? mai întrebă Nicolae, strângând cu putere mâna lui Mihai.

Mihai însă nici măcar n-avu timp să se justifice în vreun fel. Își duse mâna la burtă și, alergând cu o violență demnă de toată lauda, se îndreptă spre fundul curții.

— Ce crezi, mă Mihai, în halul în care ești ai putea să vii cu mine? întrebă Nicolae așezându-se pe laița adusă din casă. Nu așteptă răspunsul lui Roman și, cu capul aplecat, cu mâinile încheștate una în alta, vorbi mai departe tot el. N-am dormit de câteva nopți. Nu ne vedem capul de treburi. Suntem puțini. Nici nu știm de unde s-o luăm, atâtea sunt de făcut.

— N-am avut vreme nici să mă duc la cimitir, la mama, răspunse Mihai și, scoțând din buzunar o tabacheră cu tutun, își răsuci o țigară groasă. Își purtă vârful limbii pe sub marginea foitei de proastă calitate, o lipi, apoi îi întinse țigara lui Nicolae. Ia-o, pun pariu că n-ai nicio țigară.

Nicolae îl cercetă pe Mihai din priviri, zâmbi ironic și scoase din buzunar un pachet de Regale. Alese o țigară, o purtă pe sub nas mijindu-și ochii, apoi și-o aprinse cu bricheta. Mihai se strâmbă, nu comentă avuția lui Nicolae în niciun fel și își aprinse și el țigara răsucită cu atâta dichis.

— Te-ai ajuns... Cum poți fuma porcării din astea?

— O să-ți explic mai târziu... Odată cu țigările mi-au fost date un palat și o mașină ultimul tip, zise Nicolae zâmbind. După primele două fumuri, aruncă țigara cât colo. Slabă, conchise el.

— Și unde ai vrea să mă duc în halul ăsta? întrebă Mihai.

— Ia-ți hârtie să ai la îndemână, case distruse sunt destule, la nevoie oprim, spuse Nicolae și se ridică de pe laiță. Vezi tu unde mergem... Puteai să dai un semn tovarășilor...

— L-am rugat pe tata... Nu m-am încumetat să ies din curte...

— Și bătrânul a zis, sunt sigur, „las’, că nu se face gaură în cer“...

— Exact, confirmă Mihai.

— Unde-i bătrânul?

— Unde să fie... Trebuie să se întoarcă de la Craiova... L-au făcut șef de tren... Parcă l-ar fi făcut rege, așa umblă de fălos.

Mihai intră în casă, își luă haina, voi să se încheie, își dădu seama că haina n-are niciun nasture, își vârî ziarul rupt bucăți în buzunar și îi făcuse semn cu ochiul lui Nicolae.

— Să nu zici pe urmă că eu... se scuză Nicolae.

Roman nu spuse nimic. Se uită în sus. Ploaia începea să se transforme în lapoviță. La poartă se opriră. Printre linii îl zăriră venind apăsător pe nea Pavel, tatăl lui Roman. Le făcu de departe semn cu valjoara lui de lemn, în care își ducea mâncarea la drum.

— Unde mergi, mă Mihai? întrebă el pe un ton arțagos, dar la vederea lui Nicolae glasul i se mai domoli.

...Că uite, chiar mă gândeam să trec azi pe la voi... să vă spun...

Din partea dreaptă a drumului se auzi un claxonat asemănător unui răgâit de om gata să-și întoarcă stomacul pe dos.

— Pe cine sună ăla? întrebă Pavel.

— Pe noi, pe cine să sune, răspunse Nicolae.

— Ți-am adus niște pălincă, mă copile, spuse Pavel și, grăbit, deschise cufărul. Nicolae, lasă-l mă, că de trei zile...

— O să-i treacă sau o să-l apuce mai rău... dar eu zic c-o să-i treacă. Și Nicolae trase o dușcă din sticla scoasă de Pavel. Ce mai e pe la voi? se interesă în același timp Nicolae.

— Ce să fie?... Pe șeful de gară l-au schimbat, dar ăia de sub el... vai, Doamne ce verzi sunt; castraveți nu alta...

— Las’ c-o să le vină și lor rândul, mai spuse Nicolae și se îndreptă spre mașină.

— Ai mâncat ceva, Mihai?

Mihai ridică o mână în sus, semn că numai de mâncare nu-i arsese și porni după Nicolae.

Un Buick vechi, ca vai de lume, îi aștepta în mijlocul drumului, împotmolit în noroi. Ușile erau legate cu sârmă, o portieră era găurită în două locuri de puteai băga pumnul în ea, iar parbrizul, spart în partea dreaptă, era lipit cu hârtie de ziar, pe care se putea citi un titlu mare:

MOARTE FASCIȘTILOR

Alexe, un tânăr de vreo douăzeci de ani, slab și înalt, îmbrăcat într-o scurtă de piele jerpelită, se uita la mașină ținându-și mâinile în șolduri.

— Cum dracu' am băgat-o tocmai aici? se întrebă el mirat.

Cu toate eforturile nu putură urni mașina din loc. Numai după ce veni Pavel cu câțiva vecini înarmați cu stîngii de lemn, mașina porni, împroșcând cu roțile din spate nămol cu nemiluita.

Buickul hurducăia îngrozitor. Cu toate că Alexe acoperise pernele mașinii cu un pled, arcurile rupte ieșeau prin pielea spartă și Roman, din când în când, nu fără o oarecare jenă, se lăsa când pe o fesă, când pe alta. Prin stînga și prin dreapta geamurilor de la portiere defilau, în sens invers, casele joase, rarele magazine, cozile de la brutării și măcelării. Strada pe care mergeau era animată; oameni încovoiați de spate luau ploaia în creștet și alergau care încotro, încât Alexe nu rareori își punea rîgăitoarea în funcțiune, sperînd copiii. Undeva, în față, la o întretăiere de străzi, se produse o învălmășeală de oameni și primul care își dădu seama ce se petrece acolo fu Alexe. Trase mașina pe dreapta, lângă trotuar, și deschizând în grabă portiera se repezi și el în grupul de tineri: da, erau tineri cei care se băteau. Un teanc de ziare era împrăștiat pe jos. Lângă el, cu capul șiroind de sânge, un muncitor îmbrăcat ca vai de el se străduia în zadar să se ridice. Un găligan cu plete lungi, cu o pălărie cu borul mare, îmbrăcat într-un palton ce se încheia cu un singur nasture, ceva mai jos de buric, în pantaloni strâmți și scurți, de sub care se vedeau ciorapii albi, îl lovea cu vârful pantofului ascuțit pe unde nimerea. Alexe se năpusti asupra malagambistului, îl trase de gulerul paltonului spre el, apoi cu un pumn noduros

îl lovi cu sete sub bărbie. Pletosul căzu pe spate cât era de lung.

— Azi pentru a doua oară m-a lăsat baltă și s-a dus să se bată, zise Nicolae supărat.

— Cred că ar fi cazul să-i dăm o mână de ajutor, spuse Roman, punând mâna pe mânerul portierei.

— Las' că o să ai timp să te tot bați, spuse Nicolae, și, pe urmă, ți-a cam trecut vârsta să te încaieri cu niște mucoși...

— Unde vrei să ajungi? M-ai luat de acasă și nici măcar nu mi-ai spus unde mă duci.

— Nu ți-am spus? se miră sincer Nicolae. Înseamnă că sunt obosit din cale-afară... În cartierul unde te-ai născut...

— Cum adică?

— Simplu sau chiar foarte simplu... A fost omorât comisarul de la sectorul doi Negru... Am profitat de ocazie și am cerut să fie numit unul de-ai noștri... Și comisarul ăsta vei fi tu...

În sfârșit, apărură Alexe. Își șterse muciile amestecate cu sânge, își aranjă scurta de piele și, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, porni motorul.

— Să plătească criminalii de război, se auzi vocea unui puști de afară.

Alexe se săltă puțin și se uită la el pe deasupra lipiturii cu ziar, apoi trase cu ochiul.

— Nu sunt burjuii, nea Alexe? întrebă puștiul, arătând spre Roman și Nicolae.

— Nu sunt, mă muceo, și ar fi cazul să învățați să vă bateți...

— Oricât am învăța, nea Alexe, sunt mai mulți ca noi...

— Nu-i nimic, mă, în curând vom fi noi mai mulți, mai spuse Alexe și porni mașina.

— Ar fi cazul să mă anuți și pe mine, Alexe, când îți vine cheful să te bați.

— Păi, n-ai văzut, tovarășe Nicolae, că erau în minoritate?

Trecură de pe drumul neasfaltat pe un altul pavat cu piatră cubică și Roman se putu așeza comod pe arcurile noduroase și ascuțite la capete. Mașina tușea mai tot timpul. Alexe, se vedea cât de colo, nu era un prea mare cunoscător în ale condusului, altfel la fiecare schimbare de manetă Buickul n-ar fi scrașnit din cutia de viteze.

— Adică, eu comisar, spuse Mihai, aducându-și aminte de știrea morții comisarului Urlescu, peste care trecuse în grabă, ca peste un lucru neinteresant.

— Dacă ți-e frică, poți să spui, tot n-avem cu cine te schimba... Așa că tot tu o să rămâi... E sarcină de partid... Nu trebuie să pierdem nicio șansă, niciun moment, Mihai... Și pentru noi e o șansă... Domnul subsecretar de stat de la interne asta își așteaptă, să ne răzgândim... să-i dăm apă la moară... Nu mă întrerupe. Știi ce se întâmplă în sectorul doi Negru?... Jafuri, crime, violuri... Până la sosirea ta ține locul unul... Mutulea... Butulea... în sfârșit, naiba știe cum îl cheamă... De cum a rămas postul vacant, Petre Drăgan s-a gândit la tine... A zis că ești de-acolo. Cunoști oamenii, locurile, o să-ți fie mai ușor...

— Bine, omule, pentru numele lui Dumnezeu, se porni Roman, simțind cum îl apucă crampele la stomac, dar eu...

— Știi, habar n-ai... Nu te pricepi. Nu ne pricepem la foarte multe... Înveți! Pofim ordinul de numire. Și